

Verslag Weidevogelgroep
ANLV Geestgrond
2021

Agrarische Natuur- en Landschapsvereniging Geestgrond

Inhoud

Inleiding	3
1. Coördinatie en ondersteuning	4
2. Maatwerk	5
3. Evaluatie van de effectiviteit van de maatregelen.....	6
4. Doelen voor 2022.....	7
5. Ontwikkeling en aanbevelingen voor 2022.....	8
5.1 Ontwikkeling	8
5.2 Aanbevelingen.....	8
5.3 Omgevingsvisie.....	9
6. Conclusie.....	10
Bijlage 1 Waarnemingen Rooversbroekpolder 2021	11
Bijlage 2 Waarnemingen De Bonte Kriel 2021	11
Bijlage 3 Waarnemingen Poelpolder Zuid 2021	13
Bijlage 4 Waarnemingen Hellegatspolder 2021	14

Auteurs: Jeroen en Annemarie Koppert

Inleiding

De grutto is één van de Icoonsoorten onder de boerenlandvogels in Zuid-Holland; een aansprekende diersoort waarvan het voorkomen aangeeft hoe goed een gebied er ecologisch voorstaat. Ze zijn kenmerkend voor het Zuid-Hollandse landschap en specifiek voor de weidegebieden in de Duin- en Bollenstreek. Als het goed gaat met de grutto, kievit, scholekster en tureluur is er blijkbaar een goede biotoop voor insecten en boerenlandvogels.

ANLV Geestgrond heeft in 2021 voor het eerst maatregelen voor boerenlandvogels bevorderd door middel van uitgesteld maai-beheer in delen van de Rooversbroekpolder en polder Bonte Kriel. Tegelijkertijd zijn de aantallen grutto's en andere boerenlandvogels in de polders tussen Lisse en Sassenheim gemonitord. Vanwege de grote aantallen nesten is in de Rooversbroekpolder aanvullend kuikenbeheer aangevraagd en verkregen. Uit de waarnemingen is op te maken dat de polders tussen Sassenheim en Lisse zeer in trek zijn bij de verschillende soorten boerenlandvogels.

Gedurende het voorjaar worden er in de Bollenstreek, met name in het poldergebied tussen Sassenheim en Lisse, gedurende de afgelopen 34 jaar levensvatbare populaties grutto's, kieviten, tureluurs, scholeksters en tal van andere bijzondere boerenlandvogels zoals de watersnip, gele kwikstaart en slobbeend waargenomen. De populatie grutto's staat onder druk. Daarom neemt de Agrarische Natuur- en Landschapsvereniging Geestgrond het initiatief om, met financiële steun vanuit het ANLB en de medewerking van deelnemende bedrijven, de monitoring en bescherming van de boerenlandvogels en met name de grutto's in de Bollenstreek te verbeteren, waar het met name zal gaan om het weidevogelgebied in de verschillende polders in de Duin- en Bollenstreek.

In dit rapport worden de resultaten en effecten van de acties voor de boerenlandvogels in de Rooversbroekpolder en polder Bonte Kriel voor 2021 weergegeven. Dat gebeurt met aanbevelingen hoe boerenlandvogels en met name de grutto nog beter beschermd kunnen worden en welke aspecten daarvoor nog verbeterd kunnen worden.

1. Coördinatie en ondersteuning

In de Duin- en Bollenstreek vormen vrijwilligers en boerenbedrijven de basis voor de weidevogelbescherming. Vrijwilligers weten waar de vogels broeden en houden contact met de boerenbedrijven. Een goede relatie en regelmatig contact tussen vrijwilliger en boer is essentieel om de legsels en jongen van weidevogels te beschermen.

Het monitoren van de weidevogels gebeurt op basis van vrijwilligheid. In het kerngebied Duin- en Bollenstreek worden ANLB overeenkomsten gesloten tussen boerenbedrijven en het agrarisch collectief De Groene Klaver. Het collectief zorgt voor een vergoeding aan boeren als ze voor weidevogels de juiste maatregelen nemen op de juiste plek.

De groep vrijwillige weidevogelbeschermers is verenigd in de weidevogelgroep ANLV Geestgrond. De groep heeft een coördinator die de vrijwilligers binnen die groep aanstuurt. Deze groepscoördinator is tevens de contactpersoon voor het collectief, De Groene Klaver. Het collectief werkt daarbij nauw samen met de provincie, andere agrarische collectieven, waterschappen en gemeenten. De Groene Motor (onderdeel van Zuid Hollands Landschap) faciliteert vrijwilligers door middel van het delen van kennis (cursus en opleiding), veldbegeleiding, overleg met gemeenten en waterschappen en het beschikbaar stellen van materialen (mandjes, nestbeschermers, stokken, flyers, etc.). De Groene Klaver zorgt ervoor dat de financiering voor de weidevogelbescherming en de maatwerkregelingen geregeld zijn.

Foto: Renée Koppert

2. Maatwerk

Om jonge weidevogels groot te krijgen, is meer nodig dan alleen de traditionele nestbescherming. Dankzij de werkwijze van de boerenbedrijven is er maatwerk mogelijk voor weidevogels als Kievit, grutto, wulp, scholekster, tureluur, etc. Door het maatwerk van de boer kunnen voor deze vogels speciale beschermingszones worden aangelegd. De coördinator van Weidevogelgroep ANLV Geestgrond maakt – op de locaties waar dat effectief is – afspraken met betreffende boerenbedrijven en deze worden vastgelegd in een overeenkomst tussen de coördinator en het boerenbedrijf in kwestie. Voorafgaand aan bewerkingen op het perceel waar een maatregel is getroffen, is er contact met de betreffende vrijwilliger(s).

Voor de weidevogels als bv. grutto, wulp, tureluur, scholekster en Kievit is een zogenaamde rustzone gecreëerd. Dit is een oppervlakte grasland (rand- of blokvormig) waarin het maaien wordt uitgesteld. Hierdoor neemt de kans op verstoring en predatie af en komen meer legsels uit. Een rustzone biedt de jonge weidevogels de gewenste dekking en foeragemogelijkheden. Hierdoor worden meer jongen vliegvlug. Een rustzone wordt uitsluitend aangelegd wanneer door weidevogelbeschermers is vastgesteld dat een nest van een kritische weidevogelsoort aanwezig is. De rustzone is minimaal 12 meter breed en per weidevogelnest 0,1 tot 1 ha groot. Er is vanaf het moment dat een nest wordt aangetroffen een rustzone aanwezig voor een periode van minimaal 4 weken. Als na deze periode nog jongen aanwezig zijn, dan blijft de zone intact tot het moment dat er geen jonge weidevogels meer aanwezig zijn.

Foto: Paul Venderbosch, bebroed nest van Kievit

3. Evaluatie van de effectiviteit van de maatregelen

Agrarische ondernemers die in 2019 reeds deelnamen	Maatregel in 2021	Maatregel in 2022	Vergoeding
Fa. Duineveld	Uitgesteld maaibeheer	Uitgesteld maaibeheer	beheervergoeding
	Last minute kuikenbeheer	Uitgesteld maaibeheer	beheervergoeding

Tabel 1: Maatregelen die ondernemers troffen voor de verbetering van de biotoop voor de boerenlandvogels

De effectiviteit van maatregelen kan uiteindelijk alleen gemeten worden in de aantallen boerenlandvogels in de streek. Omdat er geen telgegevens beschikbaar zijn van voorgaande jaren, is 2021 het uitgangspunt voor de monitoring. In de bijlage zijn de specifieke telgegevens per polder en per soort duidelijk weergegeven.

Voor de tellingen van grutto's is de polder tussen Sassenheim en Lisse opgesplitst in deelgebieden met een eigen naamgeving (zie Tabel 2). Een langere reeks tellingen is nodig om een eventuele trend waar te nemen.

Cluster nr.	Locatie van cluster	Territoria broedparen 2021
1	Polder de Bonte Kriel	4
2	Poelpolder Zuid	4
3	Hellegatpolder	2
4	Rooversbroekpolder	17
5	Lisser Poelpolder	1
Totaal		36

Tabel 2: Aantal territoria van broedparen van de grutto in 2021.

Vanaf 2021 zijn o.a. de grutto, scholekster, kievit, tureluur en gele kwikstaart gemonitord. Doel van deze waarnemingen is om het aantal broedparen (en daarmee territoria) van deze vogels systematisch te volgen, zodat veranderingen over meerdere jaren betrouwbaar te meten zijn. Er is geteld in kleinere gebieden.

Aantallen waarnemingen medio feb-medio juni 2021 Belangrijkste soorten	
Gele kwikstaart	1
Grutto	159
Kievit	601
Scholekster	393
Slobeend	3
Tureluur	69

4. Doelen voor 2022

De doelstellingen voor 2022 bouwen voort op 2021.

1. Bestendigen van de deelname van de betrokken veehouderij en uitbreiding met nieuwe bedrijven uit de Duin- en Bollenstreek.
2. Formuleren van tenminste twee toepasbare maatregelen die in aanmerking komen voor een bijdrage uit agrarisch natuurbeheer, ter verbetering van de biotoop van de grutto/boerenlandvogels: uitgesteld maaien (zie foto hieronder), mozaïek maaien, plasdras aanleggen.
3. Voortzetting van de boerenlandvogelwaarnemingen. Het werven en instrueren van nieuwe vrijwillige veldwerkers is een belangrijk aspect hiervan.
4. Formuleren van vervolgoelen met betrekking tot een betere bescherming van de boerenlandvogels en met name de grutto in de Duin- en Bollenstreek.
5. Voorlichting en educatie over boerenlandvogels en met name de grutto voor alle betrokken partijen (Gemeente Lisse en Teylingen in het bijzonder).
6. Het plaatsen van twee informatieborden op nader te bepalen locaties in de polders tussen Sassenheim en Lisse.

Foto: Jeroen Koppert
Uitgesteld maai-beheer percelen aan de Middenweg, Rooversbroekpolder.

5. Ontwikkeling en aanbevelingen voor 2022

5.1 Ontwikkeling

Het Bruto Territoriaal Succes (BTS = het aantal families geteld in mei/juni gedeeld door het aantal broedparen geteld eind april) van de grutto is niet meegenomen in het rapport. Dat maakt het lastig de gegevens uit de waarnemingen te interpreteren. Een belangrijke doelstelling voor 2022 is dan ook om BTS tellingen uit te voeren om uitkomsten van waarnemingen op een wetenschappelijke manier vast te leggen. In een vervolgproject kan deze informatie mogelijk verzameld en op kaart worden weergegeven.

5.2 Aanbevelingen

Het bemesten met ruige mest en kruidenrijk grasland zijn maatregelen die mogelijk opgenomen kunnen worden in het actieplan boerenlandvogels, evenals het aanleggen van een plasdras middels greppels.

In 2021 is de monitoring bijgehouden middels registraties in Boerenlandvogels.nl. Om een betere interpretatie voor de aantallen mogelijk te maken zouden BTS tellingen een te prefereren methode zijn.

Foto: Jeroen Koppert
Grutto jong net uit het ei in de Rooversbroekpolder

5.3 Omgevingsvisie

De polders tussen Lisse en Sassenheim betrekken in de omgevingsvisie van de Gemeente Lisse, het gaat met name om de Rooversbroekpolder en polder De Bonte Kriel (Sassenheim).

Mogelijk dat in 2022 de percelen kunnen worden uitgebreid naar de Hellegatspolder en Poelpolder Zuid.

Ontwikkelrichting

Open houden van de Lisserpoelpolder en Hellegatspolder

In de toekomst willen we het open agrarisch karakter van de Lisserpoelpolder en Hellegatspolder zoveel mogelijk behouden. Belangrijk punt daarbij is het tegengaan van verrommeling in het landschap. In principe bieden we geen ruimte voor nieuwe woningen of bedrijvigheid, maar als uitzondering wel voor transformaties waarbij een kwaliteitsverbetering optreedt.

Biodiversiteit en transitie van de landbouw

We zien in beide polders ook de noodzaak de biodiversiteit te herstellen. Dat kan onder andere door het uitdiepen van watergangen en het aanleggen van natuurvriendelijke oevers. Het realiseren van extra waterberging kan bijdragen aan de natuurwaarde van het gebied, waarbij van belang is dat de karakteristieke structuren in stand blijven. Maar we willen vooral de geschiktheid van de Lisserpoelpolder en Hellegatspolder voor weidevogels vergroten; deze polders zijn voor een groot deel door de provincie aangewezen als 'belangrijk weidevogelgebied'. Het

gaat niet goed met de Nederlandse weidevogels, terwijl ons land internationaal gezien van groot belang is voor een soort als grutto. Bescherming van weidevogelgebieden - zelfs als ze relatief klein zijn zoals in Lisse - is daarom belangrijk. Naast het behoud van de openheid en de rust is ook een omslag naar een duurzame, circulaire en 'natuurinclusieve' bedrijfsvoering van groot belang. Dat betekent bijvoorbeeld dat reststoffen worden hergebruikt, de stikstofuitstoot wordt verminderd, waterstanden hoger worden, er geen insecticiden worden gebruikt, het maaibeheer wordt aangepast en er ruimte is voor onder meer insecten en boerenlandvogels op de erven en in de weilanden. Uiteraard moet dat wel gepaard gaan met behoud van een rendabele bedrijfsvoering. We gaan in gesprek met onze agrariërs om te bespreken wat zij nodig hebben om deze omslag te maken en hoe we ze daarbij kunnen ondersteunen. Samenwerking met provincie en hoogheemraadschap is daarbij essentieel. In overleg kunnen we samen op zoek gaan naar koppelkansen en verdienmodellen. Te denken valt aan natuur- en landschapsbeheer, klimaatadaptatie (tegenaan van droogte door water vast te houden in plaats van snel af te voeren), opwekken van duurzame energie en

recreatie. We onderzoeken daarbij ook hoe de agrarische producten meer regionaal kunnen worden afgezet (met kortere ketens).

Recreatieve beleving

Daarnaast willen we graag de recreatieve toegankelijkheid van het weidegebied verbeteren, bijvoorbeeld door meer ommetjes (bijvoorbeeld laarzenpaden) te creëren vanuit het dorp. Voorwaarde daarbij is dat dit niet ten koste gaat van de aanwezige natuurwaarden, waaronder de weidevogelpopulatie. Dit kan door een goede zonering in ruimte en/of tijd (bijvoorbeeld wandelpaden alleen op afstand van de broedvogels en/of alleen toegang buiten het broedseizoen). Er is ook ruimte voor kleinschalige recreatieve activiteiten, mits deze plaatsvinden op de bestaande erven (bijvoorbeeld een bed & breakfast of een theetuin).

Bron: Omgevingsvisie Lisse 2040 (vastgesteld 25-11-2021)

N.B.: Waarnemingen zoals getoond in de bijlage en in dit rapport laten zien dat de meeste weidevogels zijn waargenomen in de polders De Bonte Kriel, Rooversbroekpolder en in iets mindere mate in de Hellegatspolder en Poelpolder Zuid.

Foto: Jeroen Koppert
Grutto ouder op de uitkijk in de Rooversbroekpolder

6. Conclusie

We kunnen spreken van een zeer succesvol 1^e seizoen waarin we te maken hebben gehad met flinke aantallen broedparen. Bovendien is er een goede samenwerking tussen de coördinator en het deelnemende bedrijf.

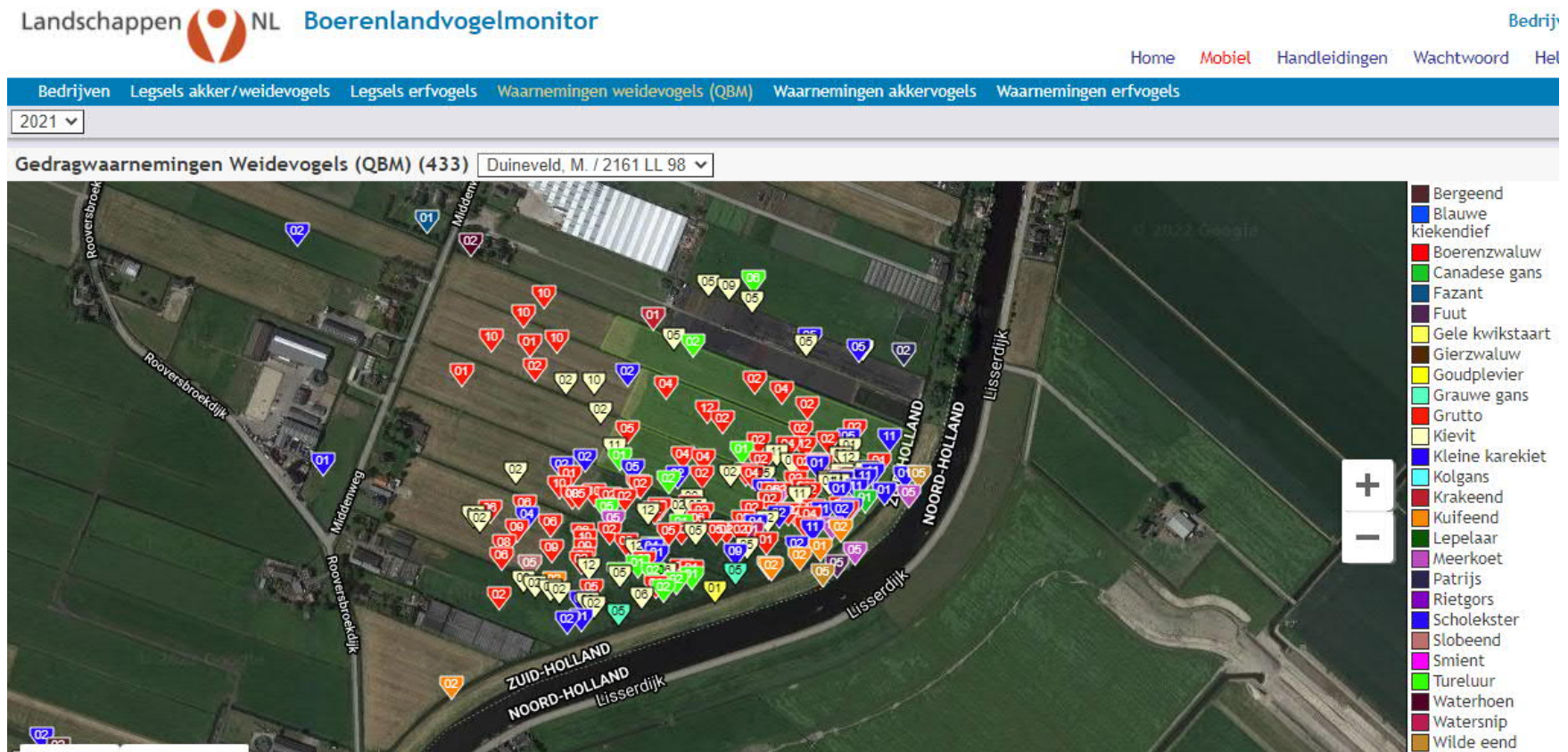
Er zijn volop mogelijkheden tot het vergroten van het aantal tellocaties en deelnemende bedrijven.

We kijken uit naar weer een succesvol broedseizoen in 2022!

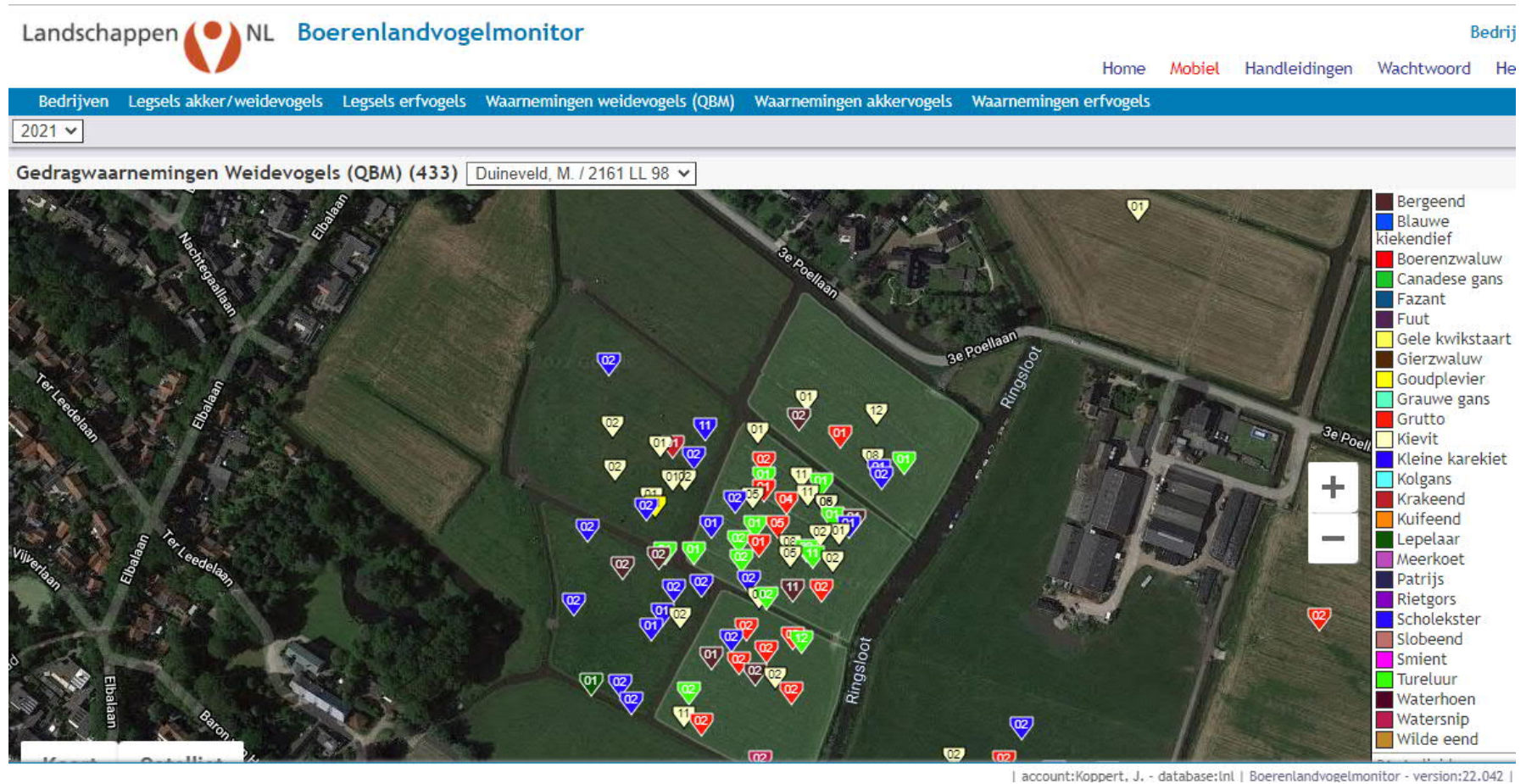
Foto: Bas Duineveld

Bijlage 1 Waarnemingen Rooversbroekpolder 2021

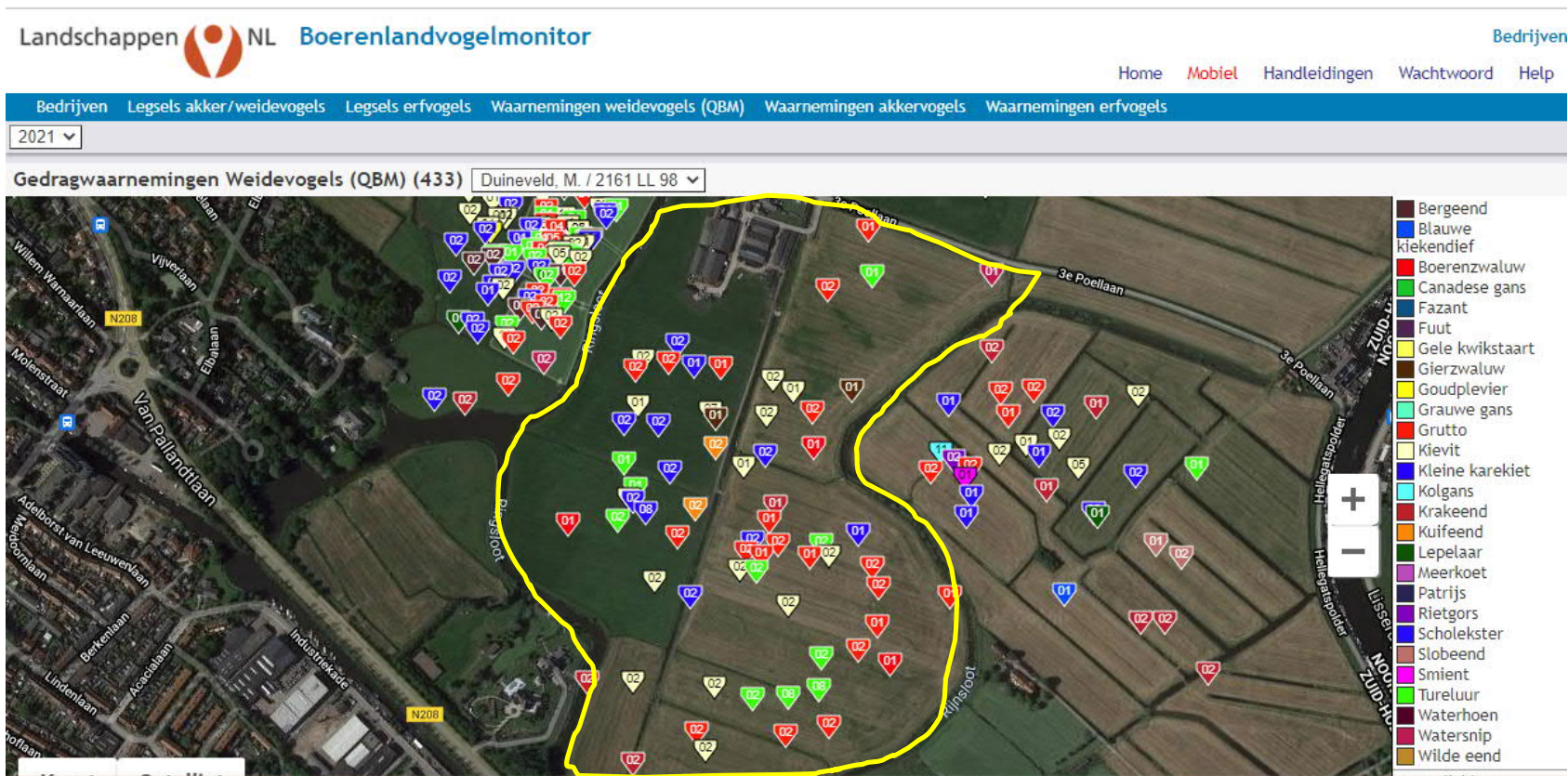
Bron: LandschappenNL , Boerenlandvogelmonitor

Bijlage 2 Waarnemingen De Bonte Kriel 2021

Bron: LandschappenNL , Boerenlandvogelmonitor

Bijlage 3 Waarnemingen Poelpolder Zuid 2021

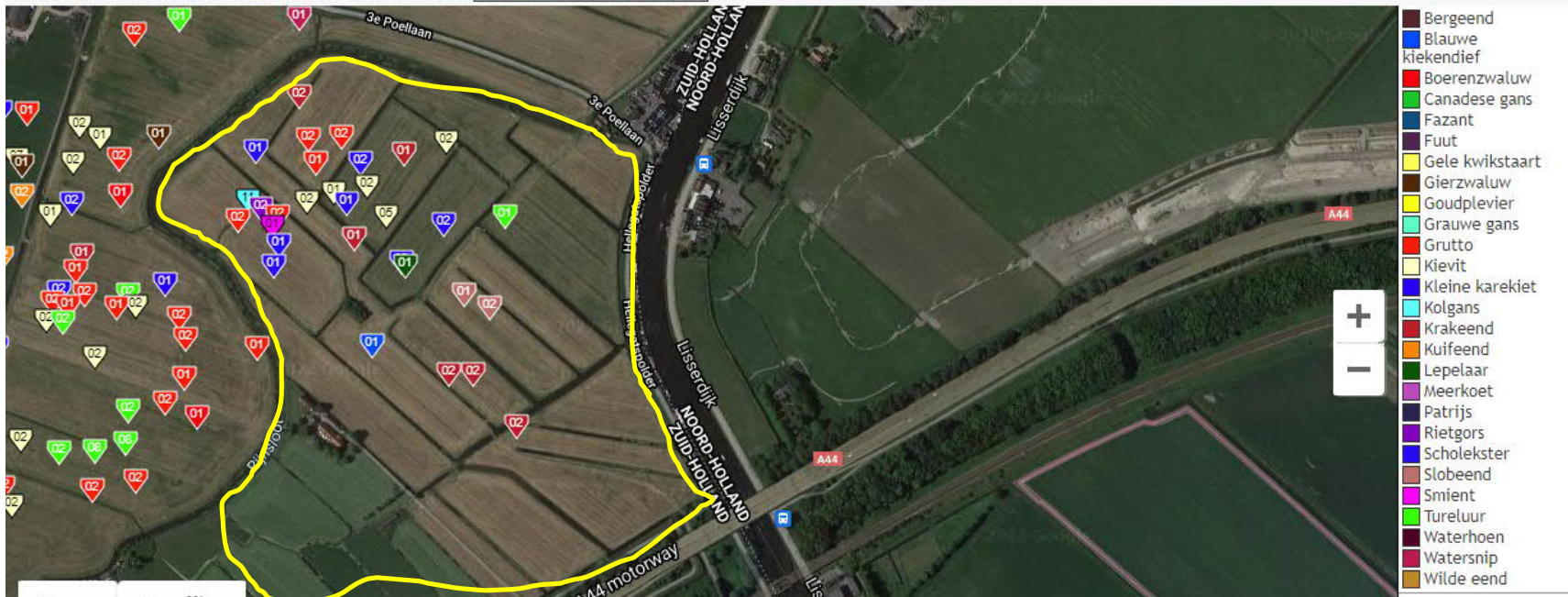

Bron: LandschappenNL , Boerenlandvogelmonitor

Bijlage 4 Waarnemingen Hellegatspolder 2021

2021

Gedragwaarnemingen Weidevogels (QBM) (433) Duineveld, M. / 2161 LL 98

Bron: LandschappenNL , Boerenlandvogelmonitor

© ANLV Geestgrond 2022